

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANDELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA

**AKO SE NE OBRATITE,
SVI ĆETE SLIČNO
PROPASTI!**

OŽUJAK

Ned 23. TREĆA KORIZMENA NEDJELJA
(Bezimena);
Oton, Anuncijata, Rebeka

Pon. 24. Latin; Javorka; Katarina Švedska
Uto. 25. NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO;
Maja
Sri. 26. Montan i Maksima; Emanuel; Goran
Čet. 27. Lidija; Rupert; Lada
Pet. 8. Priska; Sonja; Polion; Bojana
Sub. 29. Jona; Bertold; Eustazije

Naslovnica: V.B.

mihael

12/2025.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkandžela MUP
- sjedište i Ravnateljstvo policije,
Godište XIX. (2025.), broj 12 (641);
treća korizmena nedjelja, 23. ožujka 2025.

Kontakt:

vlč. Željko Rakošec, policijski kapelan,
tel.: 22 712, 85 682; e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana,
tel.: 22 715, 82 805; e-mail: vbakula@mup.hr

MEDITACIJA
Neplodna smokva 3

SLUŽBA RIJEČI

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA

ČITANJA
Ako se ne obratite,
svi ćete slično propasti! 4

HOMILIJA
Je li Bog osvetnik? 8

KATEHEZA
Božje ime 10

**BLAGOVIJEST - NAVJEŠTENJE
GOSPODINOVO**

ČITANJA
Evo, začet ćeš i roditi sina. 14

HOMILIJA
Marija - žena vjere 16

KATEHEZA
Navještaj utjelovljenja Isusa Krista 18
Mali vjeronaučni leksikon 21
Križni put 22

NAŠI POKOJNI 24

Neplodna smokva

U prvom odlomku današnjega evanđelja Isus reagira na „dnevne novosti“.

Ljude je uzбудila nečuvena Pilatova okrutnost koja je do dna povrijedila njihova vjerska i nacionalna osjećanja. A onda ona siloamska nesreća!

Isus kao da se ne uzbuđuje, kao da ne mari i nema srca i suosjećaja za unesrećene. Možda nam je Luka sve to skraćeno ispriповjedio. Ili Isus naumice tako postupa da jače istakne svojim izvjestiteljima i svojem slušateljstvu: javne nesreće - koliko treba da nas potaknu na sažaljenje, a osobito na građansku solidarnost - treba da nas još više stalno potiču na religioznu budnost te nas takvi događaji ne zateknu neobraćene, nespremne za vječni susret s Bogom.

Luka je na taj izvještaj nadovezao, utkao prisposobu koja je samo njemu vlastita. Kao da ublažuje neodgodiv poziv na obraćenje. „Netko“ je Bog. „Smokva“ na kojoj traži ploda jest Izrael. Mi to sasvim dobro možemo primijeniti na svoje pokoljenje, sami na se.

„Vinogradar“ može lijepo biti sam Isus, naš posrednik i zagovornik kod Oca. Otrpe, kao da moli odgodu presudnog zahvata na godinu dana. No zapravo moli na dugi rok.

Bog Novoga zavjeta, Bog kojega propovijeda Isus, Bog je milosrdan i uistinu dugoročan. Samo to ne olabavljuje poziv na obraćenje.

Bonaventura Duda

Prvo čitanje: Izl 3, 1-8a.13-15

'Ja jesam' posla me k vama.

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane:

Mojsije pasao ovce svoga tasta Jitra, midjanskoga svećenika. Goneći tako stado po pustinji, dođe do Horeba, brda Božjega. Anđeo mu se Gospodnji ukaže u rasplamtjeloj vatri iz jednoga grma. On se zagleda: grm sav u plamenu, a ipak ne izgara.

„Hajde da pridem, reče Mojsije, i promotrim taj veličanstveni prizor: zašto grm ne sagorijeva.“ Kad Gospodin vidje gdje prilazi da razmotri, zovne ga iz grma: „Mojsije! Mojsije!“ On se javi: „Evo me!“ A Gospodin će mu: „Ne prilazi ovamo! Izuj obuću s nogu! Jer mjesto na kojem stojiš sveto je tlo. Ja sam, nastavi, Bog tvoga oca, Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakovljevi.“ Mojsije zakloni lice: bojao se u Boga gledati.

A Gospodin nastavi: „Vidio sam, vidio nevolju naroda svoga u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znane su mi muke njegove pa siđoh izbaviti ga iz šaka egipatskih i odvesti ga iz te zemlje u zemlju dobru i prostranu - zemlju kojom teče mlijeko i med: u postojbinu Kanaanaca, Hetita, Amorejaca, Peričana, Hivijaca i Jebusejaca.“

Nato Mojsije reče Bogu: „Ako dođem k Izraelcima pa im kažem: 'Bog otaca vaših poslao me k vama', i oni me zapitaju: 'Kako mu je ime?' – što ću im odgovoriti?“ Bog reče Mojsiju: „Ja sam koji jesam!“ I nastavi: „Ovako kaži Izraelcima: 'Ja jesam' posla me k vama.“ Još reče Bog Mojsiju: „Kaži Izraelcima ovako: 'Gospodin, Bog otaca vaših, Bog Abrahamov, Bog Izakov i Bog Jakovljevi, poslao me k vama.' To mi je ime do vijeka, tako će me zvati od koljena do koljena.“

Riječ Gospodnja

Ulomak iz Knjige Izlaska govori o Božjoj objavi Mojsiju. Kroz izvještaj se može uočiti kontrast između Božje tajnovitosti i veličine u odnosu na bijedu i malenost izraelskog naroda. Sve to samo naglašava Božju milosnu ljubav prema svom narodu. Mojsije uopće nije prikazan kao vođa. On ne čuva svoja stada, nego tuđa. Iako je bio među Midjancima, on je dio izraelskog naroda kojeg su Egipćani tlačili. Objava se dogodila na brdu Horebu, a riječ vjerojatno znači »osamljeno mjesto«. Radi se o svetom brdu, jer je to mjesto Božje objave. A što se objavljuje? Prvo, da je Bog koji govori isti onaj kojeg su praoci častili. Treba uočiti da ovaj Bog nije omeđen teritorijalnim granicama. Ne samo da se objavio u midjanskoj zemlji, nego će ovaj isti Bog osloboditi Izraelce iz egipatskog ropstva u samoj zemlji Egipat; i taj isti Bog će kasnije uvesti narod u jednu drugu zemlju, zemlju Kanaan. Kod objave Mojsije pita za Božje ime, ne zato što sumnja nego zato što nova objava zahtijeva i novo ime. Ako Bog čini nešto novo, stari nazivi nisu prikladni. Znači, novost zahtijeva promjenu. I svaki je čovjek, u novom vremenu korizme, pozvan na promjenu.

Otpjevni psalam: Ps 103, 1-4.6-8.11

Milosrdan je i milostiv Gospodin.

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i sve što je u meni, sveto ime njegovo!
Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i ne zaboravi dobročinstava njegovih!

On ti otpušta sve grijehе tvoje,
on iscjeljuje sve slabosti tvoje;
on ti od propasti izbavlja život,
kruni te dobrotom i nježnošću.

Gospodin čini pravedna djela
i potlačenima vraća pravicu,
Mojsiju objavi putove svoje,
sinovima Izraelovim djela svoja.

Milosrdan je i milostiv Gospodin,
spor na srdžbu i vrlo dobrotiv.
Jer kako je nebo visoko nad zemljom,
dobrota je njegova
nad onima koji ga se boje.

U ovom Psalmu progovara grešnik koji je u Bogu pronašao milosrđe te ga osobno želi hvaliti. Psalm promišlja nad Božjim vrlinama i njegovo Ime, objavljeno Mojsiju, ovdje nalazi određene kvalitete: Bog je Ljubav i Nježnost. Na osobnoj razini ova se božanska obilježja nadasve očituju u milosrđu. Božje milosrđe rađa se iz spoznaje za našom krhkošću i zbog toga čovjek treba biti svjestan svojih grijeha i slabosti, ne zbog moguće kazne, već stoga što grijesima ranjava očinsku ljubav koju Bog ima prema nama.

Drugo čitanje: 1Kor 10, 1-6.10-12

Život naroda s Mojsijem u pustinji opisan je za opomenu nama.

Čitanje Prve poslanice sv. Pavla apostola Korinćanima

Braćo!

Ne bih htio da budete u neznanju: oci naši svi bijahu pod oblakom, i svi prijedoše kroz more, i svi su se na Mojsija krstili u oblaku i u moru, i svi su isto duhovno jelo jeli, i svi su isto duhovno piće pili. A pili su iz duhovne stijene koja ih je pratila; stijena bijaše Krist. Ali većina njih nije bila po volji Bogu: ta poubijani su po pustinji. To bijahu pralikovi naši: da ne žudimo za zlima kao što su žudjeli oni. I ne mrmljajte kao što neki od njih mrmljahu te izgiboše od Zatornika. Sve se to, kao pralik, događalo njima, a napisano je za upozorenje nama, koje su zapala posljednja vremena. Tko dakle misli da stoji, neka pazi da ne padne.

Riječ Gospodnja

U ulomku iz Poslanice Korinćanima Pavao koristi kompliciran način tumačenja da bi upozorio Korinćane da se ne pouzdaju previše u svoj status kao kršćani. Koristi tipologiju da poveže sudbinu Izraelaca koji su išli kroz pustinju i onih Korinćana koji su živjeli u Pavlovo vrijeme. Pavao prije svega želi poučiti o učinkovitosti sakramentalnog života. Premda su krštenje i euharistija sredstva jedinstva s Bogom, oni ne djeluju automatski. Kao potvrdu toga Pavao se poziva na događaj pustinje. Izraelci su bili uronjeni (»kršteni«) u vode mora i jeli su kruh s neba. No ti spasenjski čini nisi bili od koristi za većinu naroda. Unatoč svih čuda koja je Bog učinio u pustinji, narod je mrmljao i zato je bio kažnjen. Bog kažnjava nevjernost svakoga, pa i onih koje je u početku čudesno pomagao. Božja čudesna djela nisu jamstvo neprestane naklonosti. Ako Korinćani budu slijedili mrmljanje Izraelaca, i oni će ispasti iz Božje naklonosti. Sam kršćanski poziv, i uron u kršćanske tajne nije garancija spasenja. Oni moraju pokazivati svoju vjernost uvijek iznova. Kršćanstvo treba živjeti, a ne samo zvati se kršćaninom.

Evandjelje: Lk 13, 1-9

Ako se ne obratite, svi ćete slično propasti!

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

U ono vrijeme čas dođoše neki te javiše Isusu što se dogodilo s Galilejcima kojih je krv Pilat pomiješao s krvlju njihovih žrtava.

Isus im odgovori:

„Mislite li da ti Galilejci, jer tako postradaše, bijahu grešniji od drugih Galilejaca? Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete slično propasti!

Ili onih osamnaest na koje se srušila kula u Siloamu i ubila ih, zar mislite da su oni bili veći dužnici od svih Jeruzalemaca? Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete tako propasti.“

Nato im pripovjedi ovu prisodobu:

„Imao netko smokvu zasađenu u svom vinogradu. Dođe tražec ploda na njoj i ne nađe pa reče vinogradaru: 'Evo, već tri godine dolazim i tražim ploda na ovoj smokvi i ne nalazim. Posijeci je. Zašto da iscrpljuje zemlju?'

A on mu odgovori:

'Gospodaru, ostavi je još ove godine dok je ne okopam i ne pognojim. Možda će ubuduće ipak uroditi. Ako li ne, posjeći ćeš je.'“

Riječ Gospodnja

Ulomak iz Lukina evanđelja govori o dva strašna događaja. Prvi je ubojstvo Galilejaca, a drugi je smrt ljudi na koje je pala kula jeruzalemskog hrama. Čini se da je Pilat bio taj koji je namjerno pobio Galilejce, dok se drugi događaj dogodio slučajno. Što se tiče događaja, ne treba sumnjati u njihovu povijesnost. Oba slučaja povlače pitanje grešnosti. Ljudi su smatrali da mora postojati poveznica između načina življenja i tih tragičnih događaja, te su se pitali što su oni tako strašno učinili da su morali snositi takve posljedice. Isus pak ističe da žrtve tih događaja nisu bili veći grešnici od ostalih ljudi. Stoga njihovo moralno ponašanje nije bilo razlog za ono što im se dogodilo. Ono što Isus želi naglasiti jest iznenadnost tih tragedija i nepripremljenost žrtava. Zbog toga potiče svoje slušatelje da se obrate da i njih nešto slično ne pogodi. Naime, Isus ne želi reći da će oni nekim svojim činom moći spriječiti tragediju, nego u slučaju da se tragedija dogodi, da ne budu nepripravni. Znači, trebali bi se izmiriti s Bogom, prije nego li nesreća dođe, tako da se ne dogodi da uz nesreću dođe i božanska osuda.

Darko Tomašević, <https://www.glas-koncila.hr>

Je li Bog osvjetnik?

Vijesti o velikim nesrećama u kojima stradava velik broj ljudi ne ostavljaju nikoga ravnodušnim. Ljudi se redovito pitaju za uzrok tih nesreća i traže objašnjenje, kako i zašto se to dogodilo. Čini se da je u Isusovo vrijeme prevladavalo mišljenje kako su takve nesreće izravna Božja kazna za ljudsku grješnost, dok naši sekularizirani suvremenici obično govore o slučaju koji se ne može predvidjeti ili sudbini koju čovjek ne može izbjeći. Nerijetko se uzrok traži i u drugim ljudima i u njihovom propustu koji je doveo do iznenadne nesreće. Pogođenu rodbinu obično se nastoji smiriti i utješiti obećanjem kako će odgovorni biti primjerno kažnjeni. Mediji o tome samo šturo izvješćuju, pa takve nesreće nitko zapravo i ne shvaća kao nekakav znak i upozorenje svima.

Isus postupa drukčije. On ne dijeli mišljenje svojih suvremenika da su Galilejci koji su se za blagdan Pashe pobunili protiv rimske vlasti i koje je Pilat dao okrutno pogubiti i njihovu krv „pomiješao s krvlju

njihovih žrtava“, što su se upravo prinobile u hramu, bili veći grješnici od drugih. To jednako vrijedi i za one koji su tragično skončali pod ruševinama kule u Siloamu kad se ova iznenada srušila i povukla u smrt ljude koji su se bezbrižno gostili. Pripovijedajući Isusu te slučajeve, njegovi sugovornici znatiželjno očekuju nekakvo objašnjenje, ali Isus usmjeruje pozornost svojih slušatelja na nešto puno važnije. On nastoji svima otvoriti oči da u tim i sličnim nesrećama vide ozbiljan znak čovjekove ugroženosti, ako zbog grijeha nije u miru s Bogom.

Naglasivši kako te žrtve nisu veći grješnici od preživjelih, Isus time ne niječe uzročnu vezu između grijeha i kazne, već upozorava na temeljnu biblijsku istinu da su pred Bogom svi ljudi grješni, ali on nije osvjetnik. Zato Isus želi da se ti, kao i svi drugi slični slučajevi shvate kao upozorenje i poziv svima na obraćenje koje predstavlja jedini pravi čovjekov stav pred Bogom. Isus poziva svakog čovjeka da trajno ispituje svoj stav pred Bogom i mijenja svoj život. To je glavna poruka ovog evanđelja na sredini korizmenog vremena.

Srdan Hulak, *Stablo i krš*, <https://srdjanbulak.com>

Iskoristiti vrijeme Božje strpljivosti

Svoju pouku Isus ilustrira slikom neplodne smokve koja zorno govori i o čovjeku i o Bogu. Vlasnik vinograda u kojemu ta smokva raste s razlogom je nezadovoljan i ljut, jer već tri godine na njoj ne nalazi ploda. Zato je logična njegova odluka da tu smokvu posiječe. Ipak, on popušta pred molbom vinogradara da je poštedi i dade joj još godinu dana priliku. Prvo će je okopati i pognojiti pa, ako ponovo ne bude plodna, neka je onda posiječe. To je slikovit poziv svima na obraćenje. Isus želi sve ljude potaknuti da iskoriste vrijeme Božje strpljivosti i ured svoj odnos s Bogom, kako ne bi bili strano tijelo u njegovu narodu kao što je neplodna smokva u vinogradu.

Isus je pritom sasvim svjesno ostavio otvorenim pitanje, je li smokva iskoristila pruženu joj posljednju priliku ili nije. Je li sljedeće godine donijela plod ili nije? To nije poruka ove Isusove slike. Njezina poruka je kako je Bog dobar i strpljiv i kako daje priliku svakom čovjeku, pa i onom koji već dugo ne daje plod života po vjeri. No očito je također da i Božja strpljivost ima svoju granicu i da čovjek mora s tim računati.

Svako vrijeme, pa i naše današnje, svjedok je brojnih iznenadnih nesreća, sličnih onima u jeruzalemskom hramu, koje treba u Isusovu duhu shvatiti ne kao kaznu za grijeh drugih ili puku slučajnost, već kao znak ugroženosti našega života od zla koje je u nama i koje čovjeka u svakom trenutku može povući u vječnu propast. Svaki čas svatko od nas može se naći, ni kriv ni dužan, u središtu neke eksplozije, požara, potresa, pada zrakoplova ili druge neizbježive katastrofe. U tom slučaju ostaje samo jedno pravo pitanje: je li naš život do tada bio poput neplodne smokve, ili će Bog u njemu ipak prepoznati plodove vjere kojima je obećan život vječni?

fra Ivan Dugandžić, <https://franjevci.info>

Božje ime

Jahve je ime koje je Bog sam sebi dao. To nije jedini način na koji se on objavljuje: čovjek može i izvan Izraela doseći pravoga Boga, koji se raspoznaje i u imenu 'El 'Elijon koje se upravo u tom obliku susreće u susjednim religijama. Ali s imenom Jahve Bog čini nešto više: on na svoj način prvi izriče ime koje je njegov narod prihvatio u molitvi i bogoštovlju, i on mu sam daje značenje. On to čini u okviru i trenutku koji u isto vrijeme rasvjetljuje otajstvenu dubinu tog imena i spas što ga ono donosi. Dok očitovanja Ela praocima nadolaze u domaćem kraju, u jednostavnim i bliskim oblicima, Jahve se očituje Mojsiju u divljini pustinje i u bijedi izgnanstva, u strašnom liku ognja. Ali on je upravo Bog koji na vrhuncu nesreće i grijeha vidi i čuje bijedu svog naroda, oprašta krivnju i prijestup, jer on je „Bog milosrdan i milostiv“.

Ime i njegovi počeci

Prema samoj Bibliji, počeci Božjeg imena, bez obzira na shematski prikaz u trećem poglavlju Knjige Izlaska, pretpostavljaju složen proces. Prema nizu tekstova, Jahve je od početaka čovječanstva ravnao svojim djelom i davao da ga praotička loza spoznaje u sve jasnijim obrisima. To je gledište jahvističkog povjesničara s kojim se poklapa i nadopunjuje svećenička povijest. Drugo jedno gledište smješta konačno

oblikovanje religije Izraela u Mojsijevo vrijeme i smatra da se ono podudara s objavom Jahvina imena.

Prirodno je što su moderni povjesničari tražili raniju povijest tog imena, koje se nije moralo nametnuti odjednom niti bez veze s nekim ranijim iskustvom. Mojsijevo rodoslovlje, zaista, daje njegovoj majci teoforično ime (čovjekovo ime koje u sebi sadržava Božje ime) *Jokebed*, u kojem bi *Jo* jamačno moglo biti istoznačno s *Jau* i predstavljati ime božanstva združeno s korijenom *kbd*, koji dočarava značenje slave. Taj oblik *Jau* u isto tako teoforičnim imenima Babilona, osobito u vrijeme patrijarha, označuje Boga koga zaziva nosilac tog imena. *Jau* pak nesumnjivo potječe od jednog zamjeničnog oblika i znači *moj*. A „*Moj*“ je ime koje vjernik daje bogu koji se za nj brine. Taj bog, čija se tajna želi poštivati mada se snažno ustvrđuje veza koja ga sjedinjuje s njegovim slugom, sasvim je na liniji Boga Abrahamova i ima već neke karakteristične crte Jahve. I doista je normalan kontinuitet između *Jau* i *Jahu*, što je skraćeni i uobičajeni oblik Božjeg imena (*Jeremija* od *Jermejahu* znači *Jahve gradi*).

Značenje imena

Prizor objavljenja Imena Mojsiju sadrži najmanje jednu reinterpetaciju one stare riječi i bez sumnje jednu materijalnu preinaku. Taj prizor uspostavlja odnos između imena *Jahve* i prvog lica glagola

Marc Chagall, *Mojsije i gorući grm*, <https://rabinovichgallery.com>

havah/hajah: 'ehje, „ja jesam“. Božjem „ja jesam“ čovjek odgovara svojim „on jest“ ili „on čini da se bude“. Teško je reći da li je *jahveh* kauzativ (uzročni glagol), što bi gramatički bilo normalnije, ili naprosto starinski oblik, što bi bolje odgovaralo samom tekstu. U svakom slučaju, sigurno je da Božje ime nije više zamjenica kojom čovjek označuje svoga Boga; niti imenica koja ga smješta među ostala bića, niti pridjev koji ga opisuje nekom karakterističnom crtom. Ono se osjeća kao glagol, na čovjekovim usnama ono je odjek one riječi kojom se Bog definira.

Ova je riječ u isto vrijeme odbijanje i dar. Odbijanje kojim se Bog ne da zatvoriti u čovjekove kategorije: 'ehjeh 'ašer 'ehjeh, „ja sam koji jesam“ (Izl 3,14); a dar vlastite prisutnosti: 'ehjeh 'immak, „ja ću biti s tobom“ (3,12). Glagol *hijah* ima, naime, dinamičan smisao; on znači mnogo više od neutralne činjenice postojanja, on znači uvijek prisutnu i djelotvornu opstojnost.

Kasnila povijest

S imenom *Jahveh* često se združuje naziv *Sebaot*. Taj se naslov ne čini prvotnim, već izgleda da potječe od svetišta u Šilu i da je povezivan naročito s Kovčegom Saveza. Značenje *Sebaota* nije jasno: možda znači izraelske čete; vjerojatnije označuje nebesa i zvijezde. Taj

je svijet za starinu bio svijet živih bića, za poganske religije svijet bogova. Izrael smatra da Bog jedini raspolaže svim silama svemira; ako je u Jdhveu pogođen kauzativni smisao, onda im on daje opstojnost. Ali je moguće i to da je *Sebaot* naročiti naslov, sa završetkom sličnim onome u akademskim riječima na - atu, pa da označuje službu: *Jahve - Ratnik* (?).

U vremenu između izgnanstva i Krista, a iz poštovanja koje je više formalističko nego u starih Izraelaca, ali i zato da se izbjegnu poganske profanacije, Židovi su prestali izgovarati Jahvino ime; tada su i dalje pisali ona četiri suglasnika u svetom četveroslovu *JHVH*, ali su u nj umetali samoglasnike imena *Adonaj - Gospodin*, koje su izgovarali umjesto imena Jahve. Ti samoglasnici a-o-a (transkribirani e-o-a) dali su čisto umjetni oblik Jehova; tako i u starim francuskim prijevodima. Prijevod Septuaginta: *Kyrios (Gospodin)*, odgovara uobičajenoj uporabi *Adonaj*. Kroz te istoznačnice i prijevode ime je *Jahveh*, istina, nestalo, ali njegova je osobnost bila iznimno stvarna, iznimno neovisna o svakom mogućem imenu da bi je to moglo ugroziti. A u Isusu Kristu Bog se više ne daje spoznati po nekom imenu, već po *Onome koji je iznad svakog imena*.

Prvo čitanje: Iz 7, 10-14

Evo, djevica će začeti!

Čitanje Knjige proroka Izaije

U one dane:

Gospodin progovori Ahazu i reče mu: "Zaišti od Gospodina, Boga svoga, znak za sebe iz dubine Podzemlja ili gore iz visina." Ali Ahaz odgovori: "Ne, neću iskati i neću iskušavati Gospodina." Tada reče Izaija:

"Čujte, dome Davidov:

Zar vam je malo dodijavati ljudima

pa i Bogu mom dodijavate!

Zato, sam će vam Gospodin dati znak:

Evo, djevica će začeti i roditi sina

i nadjenut će mu ime Emanuel,

S nama Bog!"

Riječ Gospodnja

Proroštvo o Emanuelu smješteno je u povijesni kontekst siro-efrajimskog rata oko 730. god. pr. Kr. Aramski kralj Ra-son i izraelski kralj Pekah htjeli su s judejskim kraljem Ahazom sklopiti savez protiv Asirije. Kako im se Ahaz nije htio pridružiti, jer je bio sklon Asiriji, Rason i Pekah su zavojsili protiv njega.

Teološki problem koje se pojavio u tom političkom kontekstu, jest taj što se Ahaz, koji sjedi na Davidovu prijestolju, u svojim odlukama i stavovima ne savjetuje s Bogom. Štoviše, iz drugih biblijskih tekstova znademo da je ovaj kralj bio toliko odlutao od pravoga Boga da je čak svog vlastitog sina „proveo kroz oganj“ (2 Kr 16,3; 2 Ljet 28,3), tj. prinio kao žrtvu po običaju krivobožičkih naroda, a usto je „u svakom pojedinom judejskom gradu podigao uzvišice da kadi tuđim bogovima“ (2 Ljet 28,25). U tom kontekstu Bog koji sam nudi Ahazu znak primjer je njegove bezuvjetne naklonosti Davidovu prijestolju. No, Ahaz odbija i Božji znak. Rečenica: „Ne, neću iskati i iskušavati Gospodina“ na prvi pogled može zvučati pobožno, jer je traženje znaka često znak sumnje i nevjerice. Međutim, u ovom slučaju odbijanje znaka koji Bog daje označuje odbijanje suradnje s Bogom. Ahaz je tako naoko pobožnom rečenicom zapravo potvrdio svoju tvrdokornost.

Bog ipak daje znak kojega proglašava prorok Izaija. To je rođenje djeteta simbolična imena - Emanuel, što znači Bog s nama, i to od djevice kojoj se u ovom tekstu ime ne navodi. Puno se raspravlja o identitetu toga djeteta i njegove majke, kao i činjenici da se izvorna hebrejska riječ alma ne mora nužno odnositi na djevicu, nego općenito na mladu ženu. Ipak, Ahazovo odbijanje znaka i činjenica da Bog znak ipak daje, dopušta nam interpretaciju u smislu da je rođenje Emanuela čin izravnog Božjeg zahvata koji ne ovisi o čovjeku - muškarcu.

Stoga je značenje ovoga proroštva nadišlo svoj povijesni kontekst, te se u Novom zavjetu, točnije u Evanđelju po Mateju, njegovo konačno ispunjenje otkriva u Isusu iz Nazareta začetom po Duhu Svetome i rođenom od Djevice Marije. U njemu je Bog došao da bi bio s nama na najbliži mogući način - to jest samim utjelovljenjem.

Otpjevni psalam: Ps 89, 2-5.27.29

Potomstvo će njegovo ostati dovijeka.

Žrtva i prinos ne mile ti se,
nego si mi uši otvorio;
paljenica ni okajnica ne tražiš.
“Tada rekoh: “Evo dolazim!

U svitku knjige piše za mene:
Milje mi je, Bože moj, vršiti volju tvoju,
Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim.”

Pravdu ću naviještati u velikom zboru
i usta svojih zatvoriti neću,
Gospodine, sve ti je znano.

Tvoju pravdu neću kriti u srcu,
kazivat ću vjernost tvoju i tvoj spas.
Tajit neću dobrote tvoje
ni tvoje vjernosti velikoj skupštini.

Prva strofa današnjeg otpjevnog psalma ujedno je i ključ za razumijevanje njegove temeljne misli. Psalmistova tvrdnja „Žrtva i prinos ne mile ti se“ ne znači da žrtve koje se prinose u Hramu nemaju pred Bogom baš nikakvu vrijednost. To bi bilo u suprotnosti sa samim Božjim Zakonom koji te žrtve propisuje. Stvar je u tome da te žrtve nisu najveća vrijednost koju čovjek može prinijeti Bogu. Sto je pak najveća vrijednost koja se prinosi Bogu otkriva se u nastavku rečenice koji glasi: „nego si mi uši otvorio“. Tu sliku treba čitati u svjetlu Izl 21,6 i Pnz 15,17 gdje se govori o robu koji se dragovoljno i slobodno predaje u službu svom gospodaru, što se obilježava vanjskim znakom bušenja (otvaranja) ušiju. Prema tome, najveći prinos koji čovjek može prinijeti Bogu jest, prinos samoga sebe. Od onoga tko prinese takvu žrtvu Bog ne traži nikakve druge paljenice ili okajnice.

Drugo čitanje: Heb 10, 4-10

U svitku knjige piše za mene: “Vršiti, Bože, volju tvoju!”

Čitanje Poslanice Hebrejima

Braćo!

Krv bikova i jaraca nikako ne može odnijeti grijeha.

Zato Krist ulazeći u svijet veli:

Žrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio;
paljenice i okajnice ne sviđaju ti se.

Tada rekoh: “Evo dolazim!”

U svitku knjige piše za mene: “Vršiti, Bože, volju tvoju!”

Pošto gore reče:

Žrtve i prinosi, paljenice i okajnice

- koje se po Zakonu prinose -

ne mile ti se i ne sviđaju, veli zatim:

Evo dolazim vršiti volju tvoju!

Dokida prvo da uspostavi drugo. U toj smo volji posvećeni
prinosom tijela Isusa Krista
jednom zauvijek.

Riječ Gospodnja

U ovom odlomku iz Poslanice Hebrejima nalazimo citat iz Psalma 40 kojega smo imali u otpjevnom psalmu. Odmah se ipak primijeti jedna razlika u tekstu. Dok u Psalmu stoji „Nisu ti mile ni žrtve ni prinosi, nego si mi uši otvorio“, što je doslovni prijevod hebrejskog teksta, u Poslanici Hebrejima čitamo: „Žrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio“. Ta razlika postoji zato jer se pisac Poslanice Hebrejima koristio grčkom Biblijom, Septuagintom, u kojoj se nalazi ta tekstualna varijacija.

I jedan i drugi tekst dobro se uklapaju u temeljni smisao samoga Psalma, koji upućuje na to da se bogoslužje ne smije svoditi samo na hramske obrede nego se ono odnosi na čitav život po Božjem zakonu. U kontekstu Poslanice Hebrejima riječ 'tijelo' ipak izričitije od riječi 'uho' smjera na otajstvo Kristova utjelovljenja, koje Poslanica naziva njegovim ulaskom u svijet. U interpretaciji Kristova otajstva Poslanica Hebrejima ponajviše se usredotočuje na njegovu muku, smrt i uskrsnuće, jer je to dovršen njegov žrtveni prinos u kojem je prinio samoga sebe. Međutim, ovaj odlomak ističe kako je taj dovršeni prinos započeo već u trenutku njegova tjelesnog začeca.

(Služba riječi 267/12)

Evandjelje: Lk 1, 26-38

Evo, začet ćeš i roditi sina.

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

U ono vrijeme: Posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: "Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!"

Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče:

"Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijek i njegovu kraljevstvu neće biti kraja."

Nato će Marija anđelu:

"Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?"

Anđeo joj odgovori:

"Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. I zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji.

A evo tvoje rođakinje Elizabete: i ona u starosti svojoj začu sina. I njoj, nerotkinjom prozvanoj, ovo je već šesti mjesec. Ta Bogu ništa nije nemoguće!"

Nato Marija reče:

"Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!"

I anđeo otiđe od nje.

Riječ Gospodnja

U poznatom evanđeoskom odlomku anđeo Gabriel pozdravlja Mariju riječima: „Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!“. Ne treba ispustiti iz vida da ovaj pozdrav, koji će ući i u bogoslužje Crkve kao redoviti pozdrav što ga predsjedatelj upućuje okupljenom narodu, na neki način prevodi i prilagođuje ono ime sina iz Knjige Izaijine - Immanuel - Bog s nama. Koliko je to bio neočekivan pozdrav, svjedoči i Marijina smetenost. U riječima anđela Gabriela prisutna je kristologija koja objašnjava pravi Isusov značaj. Obilato su tu rabljeni starozavjetni citati i aluzije na tekstove koji navješćuju rođenje sina. Više nego na tekst iz proroka Izaije, ove riječi podsjećaju na obećanje što ga je Bog dao Davidu o potomstvu koje će kraljevati zauvijek. Usto, tolika prisutnost Starog zavjeta u ovih nekoliko redaka govori o činjenici da je Bog vjeran svojim obećanjima i da je utjelovljenje Isusa Krista početak njihovih ostvarivanja. Marija traži dodatno objašnjenje kako će se to dogoditi. Ona je djevica, što je tripud ponovljeno u ovom odlomku. Anđeo objašnjava Mariji da će se to dogoditi snagom Duha Svetoga, a kao znak pruža joj primjer njezine rođakinje Elizabete. Anđelov je zaključak: „Ta Bogu ništa nije nemoguće!“, što odgovara riječima koje prate Sarino začuće u njezinoj starosti. Tako je u Utjelovljenju neprestano prisutan Stari zavjet. Sva je dosadašnja povijest spasenja stremila prema ovom trenutku, ovaj je trenutak naviještala i iščekivala, a čitav Stari zavjet govori o Kristu, baš kao što će to i sam uskrsli Krist reći učenicima na putu u Emaus na kraju Evandjelja, tumačeći im što „u svim Pismima ima o njemu“. Svijest o Božjoj svemoći omogućuje Mariji, a i drugima prihvaćanje njegova poziva.

Komentari čitanja : Služba riječi 271/13 i 255/09

Marija - žena vjere

Slavimo Blagovijest, navještenje Gospodinovo, za devet je mjeseci Božić.

Ako želimo donekle rasvijetliti taj veliki događaj navještenja, onda je poželjno govoriti o Mariji. Ako o njoj razmišljamo, onda bi naša razmatranja trebali početi uvijek s njezinom vjerom, jer je Marija bila u svemu i prije svega vjernica, žena vjere. Sveti je Bernard u 12 st. napisao: djeвица je vjerovala i u svojoj je vjeri začela, time se on nadovezuje i na Augustinovu izreku: prije nego je Marija začela Isusa u krilu, začela ga je u svom srcu. S pravom se može reći da su pisci prvih 4 stoljeća pridavali više pažnje Marijinu činu vjere kod navještenja, nego otkrivenju njezinog božanskog majčinstva kod rođenja Isusova.

Marija je bila odgojena u starozavjetnoj vjeri, a ipak s njom počinje Novi zavjet. Od sada nije više Bog u svojoj veličini beskrajno daleko, već je u svojoj čovječnosti veoma blizu. U Mariji se ispunjava ta preobrazba, pretvorba, koja - ako Bog postaje čovjekom - zahtijeva preobražaj vjere. U svom činu vjere dopušta Marija da Bog raspolaže njome ne samo

preko njezina razuma i srca, nego i preko njezina tijela. Taj čin vjere oblikuje duboko čitav njezin život, ta je vjera zahvaćala sve ono što joj je život donio i nudio.

Marijin je odgovor na poruku navještenja bio jednostavno i potpuno predanje života po vjeri. U tom je trenutku bila potpuno pogodna Božjoj Riječi, Riječi koju još nije do kraja shvaćala, ali je na njoj željela izgrađivati svoj život. Od trenutka navještenja počela je za nju nepoznata budućnost, a njezin je jedini oslonac bila Riječ Božja.

Katkad te obuzima tako ljudska kušnja u kojoj želiš utvrditi vjeru, da točno znaš na čemu si. Ipak vjera isključuje upravo takav oslonac. Ne možeš ništa shvatiti, na nekoga se prikačiti. To uvijek znači: stavljati se na put, biti na putu. Uvijek moraš nešto napustiti, ostaviti i ne okretati se natrag. Ako ne ideš naprijed, ako se čvrsto držiš, hvataš svom snagom za nešto opipljivo i vidljivo, tada sužavaš svoju vjeru i stvaraš od nje nevjeru. To sužavanje vjere bilo je uzrokom Isusove smrti. Umro je zato jer se nije uklapao u zamišljenu sliku mesije kod farizeja. Ubili su ga jer nisu htjeli promijeniti vlastito napravljeno očekivanje sa stvarnošću Bogočovjeka.

Marc Chagall, *Navještenje*, <https://x.com>

Prava je vjera uvijek otvorena vjera, uvijek spremna na rast. Upravo je Marija imala takvu vjeru u kojoj je doživljavala iznenađenja jedno za drugim. Nije znala kamo će je Božja riječ voditi, ali je bila spremna čitavim životom slijediti je.

Danas se može susresti ljude koji se bune i žale zbog mnogih promjena u Crkvi, zbog mnogih izgubljenih nazovi sigurnosti. Tada se treba nasmiješiti. Kakve je tek promjene morala doživljavati Marija, a ipak se nije bunila, nego je ispunjavala tiho i ponizno taj prelaz kao nešto samo po sebi razumljivo.

Svatko je od nas sposoban na velike stvari, samo ako se izruči i otvori Bogu, da se Otac nebeski može njime poslužiti.

Zašto je Bog želio imati majku?

Bog je, držim, mislio da bi bilo užasno teško proživjeti ljudski život, a nemati iskustvo djeteta, ne imati nekoga tako dragocjenog kao što je majka.

Bilo bi ljudski nemoguće preživjeti zemlju, osobito križni put, Golgotu, bez neponovljive ljubavi, oslonca i podrške koju jedinstveno može pružiti majka.

Bog je time potvrdio da je dobro biti nošen u krilu majke, dobro je biti rođen, krhak, a zaštićen na grudima majke. Tim izborom

Bog je na najsajjniji način potvrdio vrijednost majčinstva. Kao da je opet, kao u praiskonu, uskliknuo:

„Dobro je biti čovjek, dobro je biti majka!“

Navještaj utjelovljenja Isusa Krista

U Isusu započinje novo utjelovljenje. U svome Sinu je Bog započeo novi početak, te pokazao da može i sred neplodna i beznadna čovječanstva načiniti nešto novo koje je dar odozgor.

Ljudski razum ima pitanje koje je upućeno svakom čovjeku bez obzira na vrijeme, religiju, dob, a to pitanje glasi: Što je čovjek? Na to su pitanje mnogi pokušavali dati konačnu definiciju ali unatoč titanskom naporu nitko od njih to nije uspio. Kršćanstvo je svoj odgovor dobilo u osobi Isusa Krista. Ono dijeli i s nekim drugim svjetskim religijama vjeru u jednoga jedinoga Boga koji je neizmjeran i svedržitelj. No, u kršćanstvu je to nešto sasvim posebno. Njegova originalnost i jedinstvenost jest u ispovijedanju vjere da je taj osobni, neizmjerni, transcendentni Bog uzeo tijelo smrtnog čovjeka ne prestajući time u isto vrijeme biti Bog. Bog kojeg ispovijedaju kršćani utjelovio se u osobi Isusa Krista, drvodjeljina sina iz Nazareta. On, koji je vječni Sin i vječna Očeva Riječ, postao je mjesto osobnog susreta i dijaloga između neobuhvatljivog Boga i kontingentnog čovjeka, između božanskog i ljudskog, transcendentnog i imanentnog, apsolutnog i relativnog.

Od samog početka Isusov podrijetlo je obavijeno tajnom, a jedino što bez sumnje znamo je to da on dolazi iz Nazareta. Isus

će u svom govoru u Ivanovom evanđelju uvijek govoriti o Ocu kao svome podrijetlu. O Isusovu tajanstvenom podrijetlu iz tajne Boga govori se u izvješćima o Isusovu djetinjstvu u Mateja 1,18-25 i kod Luke 1-2. Oni se pokušavaju izraziti riječima Starog zavjeta kako bi Isusa prikazali kao ispunjenje očekivane Izraelove nade. Mariju su prikazali kao onu s kojom se započela odvijati nova povijest Izraela gdje je ona predstavljena kao novi Izrael, sretna sionska kćer. Novi početak osim Božje ponude i inicijative dogodio se Marijinim Da. Mi isto tako možemo stupiti u Marijin fiat na koji nas poziva evanđelje jer tamo se događa početak, tamo dodirujemo Gospodinovo utjelovljenje. Navještaj Gospodina nalazi se nasuprot pretpovijesti Ivana Krstitelja. Dok se navještaj Ivana Krstitelja odvijao u hramu, službujućem svećeniku, navještaj Mariji događao se jednoj običnoj ženi, na beznačajnom mjestu u polupoganskoj Galileji. Sve to bilo je neobično za Židove jer to mjesto ne spominje ni Josip Flavije ni Talmud. Bog se nije dao zatvoriti u hram i u židovsku misao što se nije prvi put dogodilo. Pozdrav Mariji (Lk 1,28-32) formuliran je u uskoj povezanosti sa Sef 3,14-17: Marija je ondje oslovljena kao Kći sionska, kojoj se dovikuje: Raduj se, kojoj se kaže da

Olga Bakhtina , *Navještenje*, <https://olgabakhtina.com>

Gospodin dolazi k njoj i oduzima joj svaki strah jer je Bog došao k njoj da je spasi. Tu možemo govoriti da se tu riječ Božja pokazala kao sjemenka. Sasvim je razumljivo što se Marija uplašila kada je čula vijest navještaja (Lk 1,29). Ta njena preplašenost nije u sebi posljedica neshvaćanja ili možda malodušnosti. Takva potresenost dolazi iz samog susreta s Bogom, koji je ispunjen radošću, te je i u stanju potresti i najteže naravi. Po anđelovim riječima Luka će pokazati svoj temeljni cilj u prikazu Marije: ona je istinski Sion prema kojem su bile upravljene nade Izraelskog naroda kroz njihovu povijest. Joseph Ratzinger će u njoj gledati istinski Izrael koji je povezo Stari i Novi zavjet, te su tako Izrael i Crkva nedjeljivo povezani. U tome susretu koji je donijeo potresenost anđeo se obratio Mariji i saopćio joj da će Duh Sveti sići na nju i da će je sila Svevišnjega osjeniti. Iz toga proizlazi parallelismus membrorum jer se susreću dvije tajanstveno-neizrecive slike koje se u predaji susreću na različitim mjestima. Prva slika kod navještenja smjera na stvaranje (Post 1,2), te se tako u ovom događaju može gledati novo stvaranje.

Pojavljuje se Duh Stvoritelj koji je Duh Božji i kao takav je temelj sve zbilje, te po njemu Bog sada ovdje čini novo stvaranje iz starog. Samo djelovanjem Duha Božjega, koji djeluje iz stvaralačke Božje moći, govori nam snažno o rezu koji se događa sa Kristovim dolaskom, njegova novost seže do samog temelja bivstva. Druga slika koja se ovdje pojavljuje očituje se u anđelovoj riječi: Sila će te Svevišnjeg osjeniti. Tu evanđelisti Mariju predstavljaju kao sveti šator sastanka na kojem se skrivala Božja prisutnost. Tu možemo gledati Mariju kao hram, kultno mjesto Izraela. Novija egzegeza nam pokazuje da su oba evanđelista rabila materijal koji se nalazio u zajednicama koje su bile nositeljice predaje. Evanđelisti su izvršili posljednje uređivanje sa svojim teološkim stilom i nakanama prije preuzimanja u javnu i zajedničku predaju Crkve. To se preuzimanje nije dogodilo slučajno nego je imalo svoju pozadinu da prikaže Božje djelovanje po čovjeku. Isusovo začće, i rođenje znače novo zalaganje u povijesti koje je više od novosti koja pripada svakom pojedinom čovjeku. Ovdje sâm Bog počinje iznova. Ovaj čin duguje se

Božjem vlastitom i posebnom zahvatu, te ono što je započelo sa začecem i rođenjem ima osobinu novoga stvaranja. U Isusu započinje novo utjelovljenje. U svome Sinu je Bog započeo novi početak, te pokazao da može i sred neplodna i beznadna čovječanstva načiniti nešto novo koje je dar odozgor. Ratzinger primjećuje da je Sin koji je utjelovljen u sebi združio nedokidivu različitost biti Boga i čovjeka, te je utjelovljenjem konkretizirao jedinstvo života. Tim je Sin zahvatio tijelo, a isto tako tijelo zahvaća i središte osobe Logosa. U njemu možemo gledati Adama po drugi put, jer je on uistinu nešto novo od Božjeg Duha. Svojim utjelovljenjem on ne prima samo Duha kao Gospodinovi proroci, nego je ispunjenje svih proroka, jer postoji isključivo po Duhu u svojoj tjelesnoj egzistenciji, te je tako jedini pravi prorok, egzeget i hermeneut Trojstva (Joseph Ratzinger).

Čovjek koji je stvoren iz ljubavi ne može živjeti bez ljubavi. On ne pozna ni ljubav, ni istinu o sebi samom ako mu se ne objavi ljubav, ako se ne susretne sa ljubavlju, ako je ne iskusi i ne usvoji, ako u njoj živo ne sudjeluje. Bog Isusa Krista je apsolutni temelj, a istodobno i odnos koji je viši od čovjeka, tako da čovjek može spoznavati samo zato što je spoznat, može ljubiti samo zato što je već ljubljen. Utjelovljenjem Očeve Riječi za čovjeka koji se susretne sa Riječju, ne vrijedi više pravilo egzistencije Cogito, ergo sum, nego Cogitor ergo sum (Spoznat sam, dakle jesam). Upravo zbog toga Krist Otkupitelj sasvim otkriva čovjeka samom čovjeku. To je na neki način ljudska dimenzija otajstva Otkupljenja.

Shvaćajući tu svoju dimenziju čovjek ponovno nalazi veličinu, dostojanstvo i vrijednost svoje čovječnosti. Čovjek biva iznova izražen u otajstvu Otkupljenja i na neki način iznova stvoren. Utjelovljenje i križ došli su iz Božje volje i Božje ljubavi prema čovjeku, po kojoj je čovjeku Bog spustio svoje ljestve. Bog koji je Deus sympatheticus i koji su-pati s čovjekom zbog pada, nije čekao da oni koji su skrivili dođu prvi i da se izmire. On je prvi njima pošao u susret i izmirio ih je sa samim sobom.

Čovjeku je potrebno da se upozna i uskladi u samom sebi. Ali to usklađivanje njemu samom nije moguće bez Onoga koji utemeljuje čitavu stvarnost. Misterij čovjeka uistinu se shvaća i rasvjetljuje jedino u misteriju utjelovljene Riječi.

Mali vjeronaučni leksikon

Pravoslavlje

Pravoslavno bogoštovlje je usredotočeno na liturgiju i svete tajne (sakramente), kojih ima također sedam i samo se formalno i funkcionalno razlikuju od onih u katolicizmu. Potvrda se prima odmah nakon krštenja, a pričest pod obje prilike (kvasni kruh i vino). Euharistija (liturgija) zadržala je ranokršćansku dvodijelnost, za katekumene i vjernike. Za razliku od žrtvene naravi euharistije u katolicizmu, pravoslavlje ističe cjelokupnost spasenja koje ona označuje (utjelovljenje, smrt, uskrsnuće). Sveti red ima tri stupnja: đakonat, prezbiterat i episkopat. Crkveni je prostor mjesto zbivanja liturgije pa je ukrašen ikonama, mozaicima i freskama, ali bez kipova. Crkveno pjevanje (pojanje) bogato je i izdiferencirano, bez instrumenata. Liturgijski je jezik u većine naroda oduvijek bio narodni, dok je u nekih to stari tzv. crkveni jezik (npr. crkvenoslavenski).

Crkveni ustroj: Osnovna je upravna jedinica pravoslavnih crkava eparhija (biskupija), kojom upravlja episkop (biskup); eparhija se dijeli na parohije (župe), kojima upravlja paroh (župnik). Više eparhija tvori arhiepiskopiju, u važnijim gradovima mitropoliju, a sjedište crkve čini patrijaršija, kojom upravlja patrijarh.

Crkveni se poglavari biraju na svetom sinodu, kojemu predsjedava crkveni poglavar bez posebnih ovlasti (primus inter pares).

Pravoslavnu vjersku zajednicu čine laici, monasi i svećenstvo.

Laici sudjeluju u prosvjetnom i liturgijskom životu zajednice, te u upravi i izboru crkvenih poglavara.

Monasi su većinom laici, među kojima je i pokoji jeromonah (monah svećenik) radi predvođenja liturgije u manastirskoj zajednici.

Episkopi se biraju uglavnom iz monaških redova, a svjetovni (mirski) svećenici mogu se ženiti prije ređenja, ali samo jedanput.

Crkveni je život reguliran kanonskim pravom. U Bizantu su pravoslavne crkve uspostavile specifičan odnos suživota i ravnoteže s državom (cezaropapizam), koji je poslije, npr. u carskoj Rusiji, poprimio radikalniji oblik u kojem je Crkva potpuno podređena državi. U islamskim državama (arapski kalifati, Osmansko Carstvo) pravoslavne crkve imaju status mileta (zaštićenih) pa su vjerski i dijelom svjetovno autonomne.

Za vrijeme komunizma (1917–89) bile su društveno marginalizirane. Pravoslavno svećenstvo, osobito u Sovjetskom Savezu, bilo je proganjano, a crkve i manastiri zatvarani i uništavani.

Raširenost pravoslavlja isprva se podudarala s granicama Bizanta. Nakon prodora islama gotovo je nestalo s Bliskog istoka, ali se proširilo među balkanskim (Bugari, Rumunji, Srbi, Crnogorci, Makedonci) i istočnoslavenskim narodima (Rusi, Ukrajinci, Bjelorusi). Od XIX. st. migracijom nastaje pravoslavna dijaspora u zapadnoj Europi, SAD -u, Kanadi i Australiji.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. <https://enciklopedija.hr>

Križni put

Treća postaja: *Isus pada prvi put pod križem* (detalj)

Kršćani su od početka rado išli Isusovim putevima, prije svega njegovim posljednjim odsjekom puta od Pilatove sudačke stolice uskim ulicama Jeruzalema uspinjući se sve do Kalvarijske uzvisine. Htjeli su shvatiti Isusovu sudbinu, ali još više rukom napipati, naći njega samoga. Znali su da vjerničko sjećanje prema židovskome shvaćanju uvijek znači ponazočivanje. Tako iskustva Isusova križnog puta tada postaju za njih iskustva križnoga puta danas. Kod križnoga puta se radi o ovome unutarnjemu iskustvu, ne toliko o egzaktnome povijesnom znanju.

Mi u križnome putu tražimo susret s Isusom i po njemu s Bogom. Svako razmatranje križnoga puta svršava jednom molitvom jer najvažnija riječ vjere ne zove se „Bog“, nego „Ti!“ Zato na križnome putu treba ne samo razmišljati o Isusu, nego još više razgovarati s njim – kao što prijatelj razgovara s prijateljem i otvoreno se suočiti s Bogom: s njegovom šutnjom, njegovom nemoći, njegovim zahtjevima. Sam Sin Božji postavlja mu pitanje: „Zašto?“

U Bibliji se ne spominju svih 14 postaja križnoga puta – kao susret s njegovom majkom na putu, prizor Veronike i prizor Pieta ili njegov trostruki pad. Pa ipak se sve ovo u stvarnosti dogodilo – u duhu, u duši;

jer ondje se odigrava život, ondje su susreti najintenzivniji. Život se živi i trpi u srcu. Bilo bi dobro uzeti si dostatno vremena za križni put. Svaka postaja skriva u sebi djelić životne povijesti, djelić povijesti Crkve, svjetske povijesti i zapravo zaslužuje svakodnevno meditiranje.

Slike križnoga puta pozivaju nas na dijalog. Mi razgovaramo s moćnicima države i religije, s prominentnima i s jednostavnim narodom, s mnoštvom ljudi koje pilji i sa slijepim izvršiteljima naredbi, s najrazličitijim predstavnicima Crkava i s buntovnicima. Javlja se pitanje savjesti: Kada bih morao govoriti, umiješati se, gdje spontano djelovati? Susrećemo se s odvažnim ženama spremnima pomoći ali i sa ženama i djecom; oni su uvijek glavne žrtve nasilja. U svim slikama nailazimo i na smrt, ali i na ljude koji Umirućega ne ostavljaju sama.

Križni put nas želi ohrabriti. Ipak čitamo zamišljeni u Pismu: Kad je Isus uzlazio ispred svojih učenika – u Jeruzalem – oni se prestrašiše.“ Isus im je nagovijestio svoj križni put koji ga čeka. Ali oni su se opirali, htjeli su Isusa u tome spriječiti. Isus jasno govori: „Tko hoće biti moj učenik, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom“. Ići Isusovim križnim putem zahtjeva vjernost prema njemu do smrti. Evanđelist Luka dopunjuje: „Tko hoće

biti moj učenik, neka danomice uzima na sebe svoj križ“. Luka želi reći da se kršćanin mora dokazati i u trpljenjima svakodnevne. Gledajući na Isusa koji nosi križ, on to može pokušati.

Razmatramo jedan križni put sa slikama. Odlučujuće je da sam „ja u toj slici“. Ja ću dakle pitati: Gdje se u pojedinim slikama nalazim ja? Vidi li me se na rubu ili sam sasvim „pokraj“? Možda uopće nisam u slici, ili sam samo skriven? I ako otkrijem sebe, što ovo znači za moj život? Trebam li se odvažiti na dublje zajedništvo s Isusom ili ostati na razumnu odmaku? Trebao bih u svakome slučaju znati: On čeka na mene.

Moga prijatelja svećenika i ispovjednika Hermanna Josefa Wehrlea, kapelana u Münchenu, objesili su nacisti u Berlinu Plötzensee, 14. rujna 1944. U posljednjem pismu koje sam od njega primio, piše: „Katkad povjeruješ: da sve to ipak nema nikakva smisla. Ostaje samo križ oštih bridova. Prestrašiš se ovoga križa. Ali podići ga i ponijeti za Gospodinom – u tome je tajna prijateljstva s Isusom.“ Križ oštih

bridova vidimo u osam slika prostim okom. Da u Isusu smijemo gledati našega najboljeg prijatelja, za to su potrebne oči vjere i ljubavi.

Na Cvjetnicu ujutro sjedio je slijepac na putu iz Jerihona u Jeruzalem. Strastveno je tražio Isusovu blizinu i vikao: „Isuse, smiluj mi se!“ Isus ga upita: „Što hoćeš da ti učinim?“ Slijepac reče: „Da progledam.“ On je u ovome trenutku vidio: ne samo svijet, nego – Isusa, svoga Spasitelja. Biblija pripovijeda: „I pođe za njim njegovim putem.“ To je bio početak križnoga puta koji se slio u uskrsni put.

Sa slijepim Bartimejem ispovijedamo: Isuse, smiluj nam se! I mi želimo progledati i susresti se s tobom, živim Kristom. Ti i nama – kao i svima na križnim putevima ovoga svijeta – nudiš svoje neprocjenjivo prijateljstvo. Na nama je hoćemo li ga prihvatiti i na njega odgovoriti.

Križni put: Theo Schmidkonz (tekst), Sieger Köder (slike),
vlč. Pavao Madžarević (prijevod),
Iskustva križnoga puta, Župa Uznesenja BDM, Brodsko
Vinogorje, 2006.

Četvrta postaja: *Isus susreće svoju svetu majku* (detalj)

NAŠI POKOJNI

DALIBOR LAGATOR,

PU vukovarsko - srijemska, Vinkovci, 23. ožujka 1992.

DRAGO BORŠIĆ,

PU osječko - baranjska, 23. ožujka 1993.

MILAN KRULJAC,

PU osječko - baranjska, Osijek, 24. ožujka 1992.

SENAD LIŠIĆ,

PU osječko - baranjska, Osijek, 24. ožujka 1992.

IVICA TOKIĆ,

PU osječko - baranjska, Osijek, 24. ožujka 1992.

GORAN ČAKAN,

PU vukovarsko - srijemska, u službi, Klisa, 25. ožujka 2000.

IVICA BANIĆ,

PU zagrebačka, 28. ožujka 1993.

POČIVALI U MIRU